

Správa o výsledku kontroly 2023

Obnova a rekonštrukcia študentských domovov

Najvyšší kontrolný úrad SR
Ľubomír Andrassy, predseda

Kontrolovali sme

Verejné vysoké školy

Školy sú v zmysle zákona o VŠ vrcholné vzdelávacie, vedecké a umelecké ustanovizne. Na Slovensku poskytuje vysokoškolské vzdelávanie dvadsať verejných VŠ. Kontrolná akcia bola zameraná na preverenie obnovy študentských domovov na šiestich verejných VŠ. Medzi kontrolované subjekty boli zaradené školy predovšetkým podľa počtu projektovanej lôžkovej kapacity študentských domovov a výšky poskytnutej štátnej dotácie. Študentom školy poskytujú prostredníctvom nepriamej podpory prístup k dotovanému ubytovaniu. Verejné VŠ v štatistike vykazujú celkovo 43 327 projektovanej lôžkovej kapacity v študentských domovoch. Preverované školy disponovali 15 626 lôžkami, čo tvorilo 36 % z celkovej kapacity študentských domovov.

Ako sme postupovali

Kontrolná akcia vychádzala z identifikovaných strategických oblastí zamerania kontrolnej činnosti NKÚ SR na roky 2021 – 2023 a to Vzdelávanie, výskum, vývoj a inovácie, v rámci ktorých bolo odporúčané upriamiť sa na významné problémy a riziká v oblasti vysokého školstva. Postupovalo sa podľa zákona o NKÚ SR a štandardov, ktoré vychádzajú zo základných princípov kontroly v rámci medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií (ISSAI). Kontrolovaným obdobím boli roky 2018 – 2022 a súvisiace obdobia. Do kontroly bolo zapojených 14 kontrolórov. Konzultácie k vybraným oblastiam boli uskutočnené s ministerstvom školstva. V rámci prípravy boli identifikované dve riziká: zanedbaný technický stav nehnuteľného majetku a vybavenia študentských domovov, ako aj nedostatočné financovanie ich obnovy. Obidve riziká boli kontrolou potvrdené.

Prečo sme kontrolovali

Novelou zákona o VŠ v roku 2003 prešiel nehnuteľný majetok štátu do majetku škôl. Kontrolované subjekty získali do vlastníctva nehnuteľnosti, ktorých viac ako polovica bola staršia než 30 rokov vrátane študentských domovov. V roku 2017 vykonal NKÚ SR kontrolnú akciu „Financovanie a hospodárenie VŠ“, výsledky ktorej dokumentovali katastrofálny stav študentských domovov. Odporúčania úradu smerovali k tomu, aby boli poskytnuté mimoriadne zdroje štátu na ich rekonštrukciu. V roku 2018 bolo zo štátneho rozpočtu vyčlenených 50 mil. eur na obnovu študentských domovov. Na základe vyššie uvedených skutočností zaradil NKÚ SR opakovanú kontrolu s cieľom preverenia využitia účelových finančných prostriedkov a ich vplyv na kvalitu poskytovaného ubytovania.

Čo sme zistili

- **Dlhodobé zámery** - VŠ spracovali dlhodobé zámery, ktorých súčasťou bola plánovaná obnova majetku vrátane ubytovacích zariadení. Slabým miestom bola ich transformácia do ročných plánov, konkrétnych merateľných ukazovateľov a vyhodnocovanie s prijatím primeraných opatrení.
- **Investičný dlh** - školy mali vo vlastníctve budovy v obstarávacej hodnote 579,5 mil. eur, z toho hodnota majetku študentských domovov tvorila viac ako pätinu hodnoty nehnuteľností. Ich priemerný vek bol 45 rokov. K 31.12.2022 investičný dlh dosiahol sumu 113 mil. eur, čím sa dostáva na úroveň obstarávacích cien budov študentských domovov.
- **Investície a opravy** - vo väčšom rozsahu boli realizované investície oproti opravám. V kontrolovanom období bolo investovaných do študentských domovov 37,45 mil. eur. Hlavným zdrojom financovania investícií v sledovanom období boli dotácie z ministerstva školstva v sume 27,9 mil. eur. V menšej miere náklady pokrývali vlastné zdroje školy v sume 5,15 mil. eur. Suma opráv bola 10,7 mil. eur, čo tvorilo 30 % z investícií. Obnova sa uskutočňovala pomalým tempom. Pre študentov bolo zmodernizovaných 3 641 izieb, ostáva ešte zrekonštruovať 3 190 izieb.
- **Viaczdrojové financovanie** - nebolo využité v plnej miere. VŠ sa spoliehali predovšetkým na zdroje štátneho rozpočtu. V menšej miere boli využité vlastné prostriedky a európske zdroje, len jedna škola

čerpala zdroje vo forme úveru. VŠ žiadali financie na potrebné investície v sume 103 781 tis. eur, z ktorých im bolo poskytnutých len 30 %.

- **Plán obnovy** – dve výzvy z roku 2022 týkajúce sa rozvoja infraštruktúry škôl v alokovanej sume 157,1 mil. eur boli neúspešné, nakoľko VŠ neprejavili záujem zlúčiť sa alebo splynúť, čo bolo podmienkou oprávnenosti žiadateľa. Nastavenie výziev zlyhalo. Nevyužila sa príležitosť zlepšiť podmienky života študentov. Úspešná bola až tretia výzva z roku 2023, ktorá požadovala vytvorenie konzorcia VŠ.
- **Hygienické štandardy** - školy nedodrжали vyhlášku ministerstva zdravotníctva o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na ubytovacie zariadenia. Ne zrekonštruované študentské domovy zaostávajú v komforte a kvalite ubytovania v porovnaní so súčasnými štandardmi. Boli zistené, napr. plesne, zatekanie, nedostatočné maľovanie, poškodené podlahy.
- **Bezbariérovosť** - bezbariérové vstupy a izby v ubytovacích zariadeniach boli vybudované v dostatočnom počte.
- **Poistenie** - VŠ nemali poistené všetky budovy študentských domovov, pričom ich môžeme zaradiť do rizikovej kategórie (vek a počet osôb užívajúcich priestory, používanie vlastných spotrebičov, poškodenie, vandalizmus).
- **Fond reprodukcie** - bola zistená nejednotná metodika krytia fondu reprodukcie, ktorý slúžil na obstaranie dlhodobého hmotného a nehmotného majetku vrátane jeho technického zhodnotenia. VŠ mali fond čiastočne krytý finančnými prostriedkami na účte alebo ho vykazovali len účtovne.

Obr. č. 1 Zrekonštruované a nezrekonštruované izby z vykonaných fyzických obhliadok

Čo odporúčame

NKÚ SR odporúča Výboru Národnej rady SR pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport, aby zaviazalo ministerstvo školstva predložiť koncepciu rozvoja VŠ v kontexte obnovy infraštruktúry vrátane študentských domovov.

VÝKON KONTROLNEJ AKCIE

Účel kontrolnej akcie

Účelom kontroly bolo preveriť zabezpečenie obnovy a rekonštrukcie študentských domovov.

VŠ sú vrcholné vzdelávacie, vedecké a umelecké ustanovizne. Poskytujú prostredníctvom nepriamej podpory študentom prístup k dotovanému ubytovaniu.

Kontrola bola vykonaná ako kontrola súladu. Na školách bola realizovaná analýza stavu majetku študentských domovov. Taktiež bolo preverené finančné zabezpečenie obnovy a rekonštrukcie.

Príprava kontroly nadviazala na poznatky z kontrolnej akcie „Financovanie a hospodárenie VŠ“ uskutočnenej v roku 2017. Táto poukázala na alarmujúce finančné poddimenzovanie v oblasti obnovy a rekonštrukcie ubytovacích zariadení vybraných škôl a neustále sa zvyšujúci pokles študentov na verejných VŠ na Slovensku, čo nezapríčinil len demografický vývoj, ale aj migrácia maturantov do zahraničia. Jedným z dôvodov tohto odlivu študentov, bolo aj finančné poddimenzovanie modernizácie VŠ, vrátane ubytovacích zariadení.

Rámec kontrolnej akcie

Kontrola bola vykonaná ako celoslovenská na šiestich verejných vysokých školách: EU Bratislava, PU, SPU Nitra, STU Bratislava, TU Košice, UMB Banská Bystrica. Kontrolovaným obdobím boli roky 2018 – 2022, v prípade potreby aj súvisiace obdobia.

V rámci kontroly bolo použité detailné preverenie dokladov a dokumentov týkajúcich sa predmetu kontroly. Počas výkonu kontroly boli uplatnené viaceré metódy a techniky, najmä preskúmanie predloženej dokumentácie, štúdium interných predpisov, analýza a prepočet ako aj riadené rozhovory s kompetentnými zamestnancami. Dôraz sa kládol na vykonanie fyzických obhliadok ubytovacích zariadení.

Výsledky kontrolnej akcie

Slabé miesta dlhodobých zámerov

Dlhodobý zámer je základný dokument vypracovávaný najmenej na šesť rokov, v ktorom VŠ podrobnejšie upravuje svoje poslanie a úlohy, obsahuje zámery v jednotlivých oblastiach pôsobenia škôl. Škola bola povinná vypracovať ho a predložiť ministerstvu školstva na vyjadrenie. Dlhodobý zámer predložený rektorom schvaľoval akademický senát po prerokovaní vo vedeckej rade. Vyjadrovala sa k nemu aj správna rada. Legislatíva však neupravovala obsahovú štruktúru a spôsob priebežného, resp. záverečného zhodnotenia naplnenia dlhodobého zámeru.

Kontrolované VŠ schválili dlhodobé zámery, v rámci ktorých sa venovali oblasti obnovy študentských domovov. Školy mali transformované dlhodobé zámery do napĺňania strategických cieľov, ktoré boli rozpracované do hlavných úloh na príslušný rok s vymedzením termínov s výnimkou TU Košice a SPU Nitra. Pre vyhodnocovanie cieľov VŠ zadefinovali merateľné ukazovatele okrem PU a TU v Košiciach. UMB Banská Bystrica nezverejnila aktualizáciu dlhodobého zámeru ani nerealizovala záverečné komplexné vyhodnotenie.

Týmto zlyhávalo plánovanie ako nástroj prijímania dôležitých rozhodnutí na dosiahnutie stanovených cieľov, spôsob ich dosahovania a v neposlednom rade aj plánovania zdrojov krytia. Strategické zámery mali slúžiť k rozvoju škôl a pomôcť naplniť ciele ministerstva školstva.

Zákon o VŠ stanovoval povinnosť školám každoročne vypracovať, predložiť ministerstvu školstva a zverejniť správu o činnosti a výročnú správu o hospodárení. Správy obsahovali za študentské domovy analýzu výnosov a nákladov, informácie o lôžkovej kapacite a počte ubytovaných ako aj informácie o významných investíciách a opravách. Výročná správa o hospodárení mala byť v nadväznosti na zákon o účtovníctve uverejnená aj v registri

účtovných závierok. Kontrolou bolo zistené, že STU Bratislava nezverejnila výročnú správu o hospodárení za rok 2021 na svojom webovom sídle a výročnú správu o hospodárení za rok 2020 nepredložila na schválenie správnej rade. Obdobne výročné správy o hospodárení PU za roky 2019 až 2021 správna rada prerokovala a zobrala na vedomie, pričom v zmysle zákona o VŠ ich mala schváliť. STU Bratislava a TU Košice porušili zákon o účtovníctve, pretože školy nemali výročné správy o hospodárení za jeden rok zverejnené v registri účtovných závierok.

Ubytovacie kapacity

K 31.12.2022 študovalo na kontrolovaných VŠ spolu 44 005 študentov, čo predstavovalo oproti roku 2018 celkovo 10 percentný nárast. Najvýraznejší nárast počtu študentov zaznamenala TU Košice v počte 2 386 študentov, t.j. 28 %. Naopak, podstatný pokles sa prejavil v SPU Nitra, kde sa znížil počet študentov o 23 %.

V roku 2022 bolo **v študentských domovoch ubytovaných** 19 322 študentov, čo predstavovalo **44 % z počtu študentov v dennej forme štúdia**. Najvyššie ubytovacie kapacity poskytla STU Bratislava s počtom 6 501 ubytovaných. Najmenšie kapacity mala SPU Nitra s počtom 1 469 ubytovaných, viď. Tab. č. 1.

Tab. č. 1 Ubytovaní študenti v študentských domovoch za rok 2022

	ubytovaní spolu	v tom študenti slovenskej štátnej príslušnosti	v tom študenti inej štátnej príslušnosti	nevybavené žiadosti
STU Bratislava	6 501	5 348	1 071	1 467
PU	1 678	911	713	1 140
EU Bratislava	2 386	2 041	309	630
TU Košice	4 917	2 497	2 358	674
UMB Banská Bystrica	2 371	1 702	584	369
SPU Nitra	1 469	1 304	148	-

Zdroj: Výkazy Škol 20-01

Podľa zákona o VŠ má každý študent právo uchádzať sa o služby systému sociálnej podpory vo forme ubytovania v študentskom domove, ak spĺňa predpísané podmienky. Pri počte uchádzačov o niektorú z nenáročných služieb presahujúcim jej celkovú kapacitu, služba sa poskytne uchádzačom podľa kritérií vopred určených školou. Zohľadňuje sa najmä sociálna situácia a študijný prospech uchádzača.

Kontrolou bolo zistené, že VŠ mali vopred stanovené kritériá, podľa ktorých postupovali pri ubytovaní študentov. Poradie bolo určované na základe súčtu dosiahnutých bodov. Kritériá boli vopred zverejnené. K najčastejším patrili prospech, vzdialenosť od miesta bydliska, sociálne pomery. V priebehu kontrolovaného obdobia dochádzalo k úprave kritérií alebo výšky ich bodového ohodnotenia. V roku 2022 vzrástol počet ubytovaných študentov inej štátnej príslušnosti hlavne TU Košice (nárast oproti roku 2021 o 604 študentov), čo bolo spôsobené prílevom študentov ukrajinskej národnosti z dôvodu medzinárodnej situácie. UMB v Banskej Bystrici nemala v metodickom pokyne o zásadách ubytovania v študentských domovoch explicitné určenie študijného prospechu ako jedného z kritérií pri poskytovaní ubytovania.

Celkovo bolo nevybavených 4 280 žiadostí o ubytovanie v študentských domovoch. Najvyšší počet nevybavených žiadostí mala STU Bratislava v počte 1 467 a PU v počte 1 140.

Stav infraštruktúry študentských domovov

Cieľom transformácie štátnych VŠ na verejné bolo ďalšie posilnenie ich autonómie. V oblasti hospodárenia boli najvýznamnejšie tri skupiny zmien. Išlo o prechod na viaczdrojové financovanie vrátane nového spôsobu hospodárenia s prostriedkami štátneho rozpočtu, zmeny vo vzťahu k majetku a prechod na rozpočtovanie výnosov a nákladov, vedenie aktuálneho účtovníctva.

Na základe zákona o VŠ prešiel k 1. januáru 2003 majetok štátu, ktorý bol v správe škôl do ich majetku. Školy získali do vlastníctva budovy a stavby, z ktorých bola viac ako polovica staršia než 30 rokov. Do samosprávnej pôsobnosti škôl patrilo hospodárenie a nakladanie s jej majetkom. VŠ boli povinné používať majetok predovšetkým na zabezpečenie úloh, na ktorých plnenie boli zriadené. Zároveň boli svoj majetok povinné chrániť a udržiavať.

Kontrolované subjekty sa snažili študentské domovy postupne modernizovať, ale narážali na nedostatok finančných prostriedkov.

Hodnota stavieb a budov kontrolovaných škôl v obstarávacích cenách bola v sume 579 525,6 tis. eur, z toho hodnota budov študentských domovov bola 124 482 tis. eur. **Študentské domovy tvorili až 21,5 percentný podiel na stavbách**, čo malo výrazný vplyv na výšku finančných zdrojov potrebných na investície a opravy.

Tab. č. 2 Hodnota a vek budov na účte 021 – budovy a stavby v brutto (eur) k 31.12.2022

	TU Košice	PU	STU Bratislava	EU Bratislava	SPU Nitra	UMB Banská Bystrica
Budovy za celú VŠ	78 001 736	47 579 344	246 606 269	64 797 311	84 229 314	58 311 659
Budovy ŠD	16 241 763	13 043 107	45 492 812	17 537 148	23 010 897	9 156 366
% podiel budov ŠD	20,8	27,4	18,5	27,1	27,3	15,7
Počet budov ŠD	13	4	9	8	7	5
Priemerný vek budov	47	43	57	36	43	45

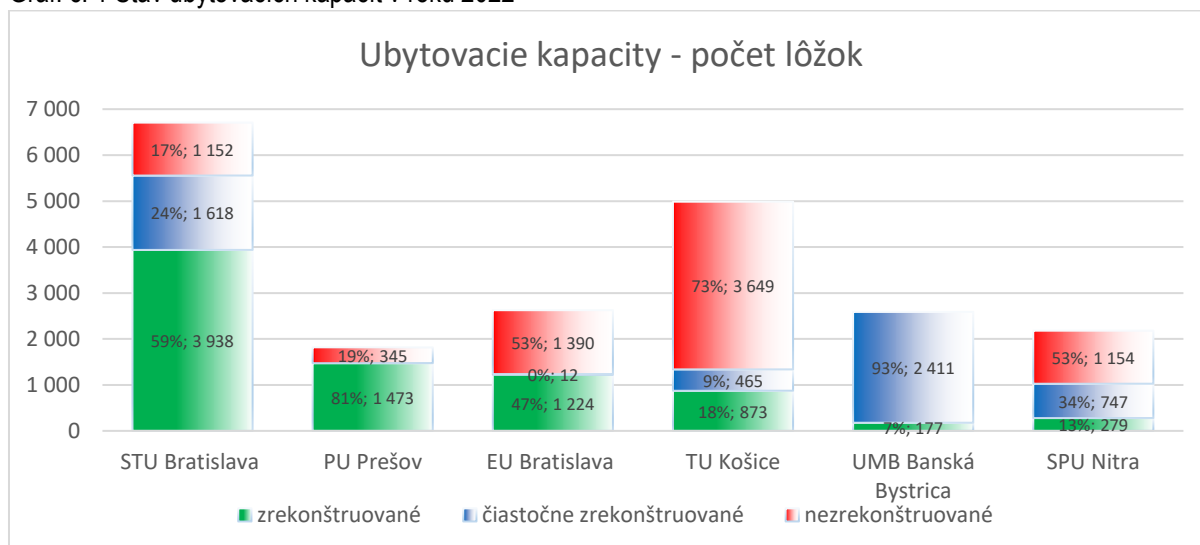
Zdroj: účtovné závierky, údaje poskytnuté VŠ

Priemerný vek budov študentských domovov bol 45 rokov. Najvyšší priemerný vek bol na STU Bratislava - 57 rokov, najnižší mala EU Bratislava - 36 rokov. Najstaršiu budovu mala v majetku STU Bratislava s vekom 103 rokov a najmladšiu SPU Nitra - 11 rokov. Popri životnosti budov je potrebné zobrať do úvahy štruktúru budov vo vlastníctve škôl, keďže niektoré študentské domovy sú historickými budovami, napr. UMB Banská Bystrica. Pri tvorbe projektových dokumentácií boli tieto školy viazané stanoviskami kompetentných orgánov ako je Pamiatkový úrad, čo predlžovalo dobu prípravy projektov a mieru možných zásahov pri ich obnove.

Veková štruktúra budov významne ovplyvnila výšku **investičného dlhu** infraštruktúry študentských domovov, ktorá spolu predstavovala sumu 113,033 mil. eur vyčíslenú školami. Najvyšší investičný dlh vykazovala TU Košice (33,83 mil. eur) a STU Bratislava (32,80 mil. eur), tieto VŠ však poskytovali najvyšší počet ubytovacích kapacít pre študentov. S rizikom nárastu investičného dlhu, resp. nedostatočným financovaním investičnej oblasti môže utrpieť rastový potenciál škôl na Slovensku.

V roku 2018 vyčlenila vláda SR 50 mil. eur na rozsiahlu rekonštrukciu ubytovacích zariadení VŠ. Išlo o najrozsiahlejšiu obnovu študentských domovov zo štátnej účelovej dotácie. Medzi kontrolované subjekty boli zaradené školy predovšetkým podľa počtu projektovanej lôžkovej kapacity študentských domovov a výšky štátnej dotácie. Kontrolou vybraných VŠ bolo zistené, že z celkového počtu izieb 10 573 bolo 3 641 izieb zrekonštruovaných. Čiastočnou rekonštrukciou prešlo 3 742 izieb. V pôvodnom stave sa nachádzalo 3 190 izieb, čo bolo 30 % z počtu poskytovaných izieb pre študentov.

Graf. č. 1 Stav ubytovacích kapacít v roku 2022

Zdroj: údaje poskytnuté VŠ, vlastné spracovanie

*SPU Nitra z celkového počtu lôžok v pôvodnom stave sa 660 lôžok nachádzalo s najvyšším štandardom ubytovania

Najvyšší počet nezrekonštruovaných izieb mala TU Košice v počte 1 167, čo tvorilo až 73 % z jej lôžkovej kapacity. Škola očakávala participáciu v rámci Európskeho olympijského festivalu mládeže Košice 2021, kde sa predpokladalo zrekonštruovanie študentských domovov na ubytovanie športovcov, zámer sa nepodarilo zrealizovať z dôvodu presunu organizácie festivalu do iného mesta. Za ňou nasleduje EU Bratislava s počtom nezrekonštruovaných izieb 696. Celkovou rekonštrukciou na STU Bratislava prešlo 1 808 izieb, išlo o najvyšší počet zrekonštruovaných izieb z preverovaných študentských domovov.

Počas výkonu kontroly boli realizované fyzické obhliadky zrekonštruovaných aj nezrekonštruovaných ubytovacích zariadení. Na každej VŠ kontrolóri identifikovali **nedodržanie vyhlášky ministerstva zdravotníctva** o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na ubytovacie zariadenia. Kontrola sa zamerala na počet izieb, ich plochu, základné vybavenie, tepelno - vlhkostné požiadavky, priestory pre osobnú hygienu. V dvoch prípadoch (UMB Banská Bystrica a PU) bolo zistené, že izby nespĺňali minimálne požiadavky na m². Školy požiadali o výnimku od orgánu hygieny na základe výsledkov kontroly. V nezrekonštruovaných študentských domovoch bola zistená existencia plesní, zatekanie, poškodené podlahy. Niekoľko rokov neboli vymaľované priestory, vymenený nábytok či obklady v kúpeľniach.

Medzi nedostatky budov patrila nedostatočná tepelná ochrana stavebných konštrukcií a vysoká opotrebovanosť technického zariadenia budov, ktoré je potrebné urýchlene vymeniť. Ďalším spoločným negatívnym znakom boli nedostatky stavebných konštrukcií, ovplyvnené pôvodným technickým riešením, spôsobom realizácie, ale hlavne nepostačujúcou údržbou a opravami. Taktiež čas užívania potvrdzuje postupné ukončovanie životnosti významného podielu stavebných konštrukcií a technického zariadenia. Dlhodobé užívanie bez obnovy existujúcich budov malo za následok riešenie havarijných situácií bez koncepčného riešenia obnovy celej budovy. Obnova sa uskutočňovala pomalým tempom a to najmä z dôvodu obmedzeného rozpočtu výdavkov.

Funkčné časti ubytovacích zariadení pre študentov, ako napr. jedálne, kluby, športoviská, študovne mali VŠ vybudované, ale taktiež potrebujú modernizáciu.

Ceny za ubytovanie boli stanovené v závislosti od počtu osôb ubytovaných na izbách, stavu izieb a ich vybavenia, či izby prešli alebo neprešli rekonštrukciou. Počas kontrolovaného obdobia dochádzalo k ich postupnému navyšovaniu. Nárast bol spôsobený rastom cien energií, poplatkov za odvoz odpadu, cien obstarávaného tovaru a služieb, zákonného navyšovania plátov zamestnancov. Dotačná politika štátu bola vo forme príspevku na prevádzku študentských domovov a príspevku na ubytovaného študenta. Ak nedôjde k navýšeniu dotácií, školy budú nútené náklady preniesť do ceny ubytovania študentov. Napr. STU Bratislava vyčíslila, že by takto musela zvýšiť cenu ubytovania o ďalších 30 eur za mesiac. Pri ďalšom zvyšovaní cien môže nastať situácia, že ubytovanie v študentských domovoch sa stane pre mnohých študentov nedostupné.

Osobitné problémy s prístupom k vysokoškolskému vzdelávaniu majú **študenti so špecifickými potrebami**, najmä pre existujúce bariéry v akademickom prostredí. Konečným cieľom je vytvorenie univerzálne prístupného akademického prostredia. VŠ mali zabezpečené bezbariérové vstupy a izby v študentských domovoch, ktoré prevažne nespĺňali presné požiadavky príslušnej normy pre potreby osôb so špecifickými potrebami. Kapacita týchto izieb bola väčšia než požiadavky študentov so špeciálnymi potrebami.

V rámci starostlivosti o majetok bolo preverené zabezpečenie ochrany majetku, ako aj vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod študentskými domovmi. Kontrolou bolo zistené, že EU Bratislava, TU Košice a STU Bratislava (študentský domov v Trnave) **nemali poistené budovy** študentských domovov, pričom ich môžeme zaradiť do rizikovej kategórie (vek a počet osôb užívajúcich priestory, používanie vlastných spotrebičov, poškodenie, vandalizmus). Poistením je možné kryť náklady vyplývajúce z nepriaznivých okolností, ktoré môžu nastať a poškodiť alebo zničiť majetok. Ostatné VŠ si uvedomovali význam poistenia ako spôsobu ochrany majetku a využívali ho.

Ďalej bolo zistené, že TU Košice, EU Bratislava, STU Bratislava nemali vysporiadané **vlastnícke vzťahy týkajúce sa pozemkov** pod študentskými domovmi. Nevysporiadané právne vzťahy v praxi komplikujú uplatňovanie

vlastníckych práv a limitujú príležitosť uchádzať sa o finančné zdroje poskytované z EÚ. Zároveň to spôsobuje ďalšie náklady v podobe platieb za nájmy, poplatkov za vedenie súdnych sporov.

Štruktúra financovania investícií a opráv

Na finančné zabezpečenie hlavnej činnosti a podnikateľskej činnosti si verejné VŠ zostavujú rozpočet pozostávajúci z výnosov a nákladov. Medzi výnosy patria dotácie zo štátneho rozpočtu, školné, výnosy z ďalšieho vzdelávania, majetku, duševného vlastníctva, darov, vlastných finančných fondov, podnikateľskej činnosti a iné výnosy.

Kontrolované subjekty pri financovaní rekonštrukcií študentských domovov nevyužili v plnej miere všetky možnosti **viac zdrojového financovania**. Spoliehali sa predovšetkým na zdroje zo štátneho rozpočtu. V menšej miere boli využité vlastné prostriedky a európske zdroje. Len jedna škola využila externé zdroje vo forme úveru. V sledovanom období školy **žiadali financie na investície v sume 103 780 596 eur, z ktorých im bolo poskytnutých 30 821 997 eur, čo bolo len 30 % prostriedkov**.

Hlavným zdrojom financovania investícií v sledovanom období boli dotácie z ministerstva školstva v sume 27 910 456 eur, nasledovali vlastné zdroje v sume 5 148 044 eur. Najvyššiu sumu vlastných prostriedkov preinvestovala STU Bratislava 3 944 367 eur, za ňou nasledovala SPU Nitra v sume 562 689 eur. PU najlepšie využila možnosti viac zdrojového financovania. Presnú štruktúru zdrojov financovania investícií a opráv poskytuje tabuľka v prílohe správy.

Z kapitálových dotácií sa realizovali nevyhnutné rekonštrukcie, odstraňované havárie a v odôvodnených prípadoch aj vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom. Pri určovaní výšky kapitálových transferov zo strany ministerstva školstva na rekonštrukcie a odstraňovanie havárií sa prihliadalo na naliehavosť a stav pripravenosti akcie, objem kapitálových výdavkov poskytnutý danej škole v predchádzajúcom období a priestorové vybavenie školy. Výška takto poskytovaných zdrojov nebola postačujúca.

Pri získavaní európskych prostriedkov boli úspešné PU (2 213 016 eur), UMB Banská Bystrica (980 304 eur) a SPU Nitra (669 857 eur). UMB Banská Bystrica získala financie na projekty zvýšenia energetickej efektívnosti a solárneho systému na ohrev pitnej vody. Podobne SPU Nitra využila zdroje na zníženie energetickej náročnosti. PU zrekonštruovala budovy študentských domovov. Podľa vyjadrenia škôl, pri získavaní finančných prostriedkov na investície mimo zdrojov štátneho rozpočtu bol nedostatok vyhlásených výziev v oblasti rekonštrukcie ubytovacích kapacít. Výzvy boli predovšetkým zamerané na vedecko-výskumnú infraštruktúru. Bratislavské vysoké školy boli vylúčené z možnosti uchádzať sa o podporu z európskych štrukturálnych fondov v predchádzajúcich programových obdobiach.

V roku 2022 boli v rámci Plánu obnovy a odolnosti, Komponentu 8 Zvýšenie výkonnosti slovenských škôl vyhlásené dve výzvy a to výzva č. 1 Podpora pri strategickom rozvoji infraštruktúry VŠ s alokovanou sumou 145 mil. eur a výzva č. 2 Projektový manažment integrácie vysokých škôl s alokovanou sumou 12,1 mil. eur. Podmienkou oprávnenosti žiadateľa bol záväzok minimálne dvoch alebo viacerých VŠ k vzájomnému splynutiu alebo zlúčeniu. O takto nastavenú výzvu neprejavila záujem žiadna škola. Oslovila ich až tretia výzva z roku 2023 na predkladanie projektových zámerov na podporu pri strategickom rozvoji infraštruktúry škôl, vrátane ubytovacích zariadení prostredníctvom vytvorenia konzorcií. Štyri kontrolované subjekty sa zapojili do výzvy, pričom dve z nich plánujú finančné prostriedky použiť aj na investície do ubytovacích zariadení (UMB Banská Bystrica a TU Košice).

Možnosť čerpania úverových zdrojov na rekonštrukciu využila len PU. Prostriedky v sume 900 000 eur boli čerpané na rekonštrukcie sociálnych zariadení, kúpeľní, inžinierskych sietí, zdravotníckych a elektroinštalácie ubytovacích zariadení. EU Bratislava ako jediná využila spoluprácu so súkromným sektorom formou garantovanej energetickej služby.

Ďalšie zdroje škôl išli na opravy a údržbu študentských domovov v celkovej sume 10 705 tis. eur. Na opravy boli použité predovšetkým prostriedky z vlastných zdrojov škôl. Najvyššiu sumu vlastných prostriedkov na opravy čerpala TU Košice v sume 2 238 777 eur a UMB Banská Bystrica v sume 2 102 488 eur. Školy vo väčšine prípadov

vypracovávali plány údržby, servisných činností, opráv a nákupu materiálov. Významné opravy boli realizované dodávateľským spôsobom. Vo vlastnej réžii boli zabezpečované drobné úpravy a údržby.

Ako príklad dobrej praxe uvádzame aplikáciu SPONA, implementovanú TU Košice, ktorá slúžila na manažment riadenia objektov. Aplikácia používa modul ubytovania na správu krátkodobého aj dlhodobého ubytovania, modul pre správu nehnuteľnosti – pasportizáciu, modul údržba pre správu údržby ubytovacích zariadení, zbiera požiadavky, využíva helpdesk, realizuje správu a evidenciu revízií objektov. Zabezpečuje správu a plánovanie rozsiahlych projektov. Informačný systém nahradil až 20 % administratívnych úkonov, digitalizoval 70 % procesov.

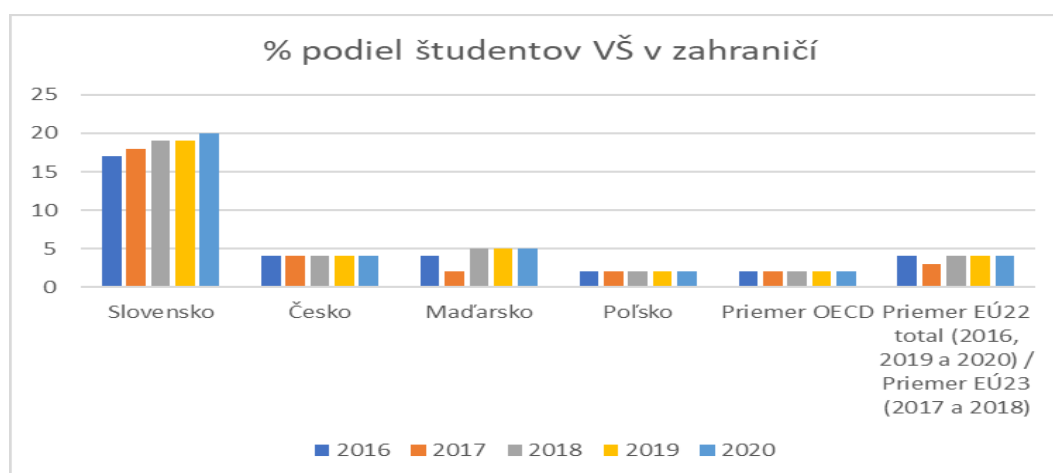
Na vybranej vzorke boli preverené investičné akcie a opravy realizované v kontrolovanom období v celkovej sume 20 446 091 eur, z toho tvorili kapitálové výdavky 17 985 808 eur a bežné výdavky 2 460 283 eur. Preverenie pozostávalo z kontroly v oblasti plánovania, schválenia v rozpočte, dodržania účelu, zmluvných aj platobných podmienok, zaúčtovania a zaradenia majetku, vykonania finančnej kontroly a povinného zverejňovania. Kontrolou bolo zistené, že UMB Banská Bystrica nepostupovala pri vykonávaní základnej finančnej kontroly v deviatich prípadoch v súlade s platnou legislatívou. Iné nedostatky kontrolou vybranej vzorky neboli identifikované.

Počas kontroly bola zistená **nejednotná metodika krytia fondu reprodukcie**, ktorý sa používal na obstaranie dlhodobého hmotného a nehmotného majetku vrátane jeho technického zhodnotenia. Niektoré VŠ mali fond čiastočne krytý finančnými prostriedkami na účte a niektoré ho vykazovali len účtovne. Bez finančného krytia je fond reprodukcie brzdou v súvislosti s rozvojom vysokoškolského vzdelávania. Iné subjekty verejnej správy netvorí a neúčtujú tvorbu a použitie fondu. Samotnému fondu, ktorý je zdrojom krytia na strane pasív súvahy, nezodpovedá osobitný účet peňažných prostriedkov na strane aktív. Takto vykazovaný fond bez väzby na peňažné prostriedky je nadbytočný.

Odliv mladých ľudí do zahraničia

Trend odchodu mladých ľudí zo Slovenska sa nepodarilo zmierniť ani počas posledných rokov. Do zahraničia odchádza stále vyšší podiel absolventov našich stredných škôl. V roku 2020 študovalo v zahraničí takmer 20 % zo všetkých študentov VŠ. Priemerný počet študentov študujúcich mimo domovskú krajinu v OECD a EÚ sa pohybuje pod hranicou 5% (Graf. č. 2). Navyše študovať do zahraničia odchádzajú vo väčšej miere najúspešnejší maturanti. Zostať študovať na Slovensku by zvažovalo viac študentov, pokiaľ by slovenské VŠ poskytovali výučbu v cudzom jazyku, zvýšil by sa komfort na školách a zlepšili by sa ubytovacie možnosti. Vyplýva to z júnového prieskumu agentúry Ipsos pre sekciu plánu obnovy na Úrade vlády SR medzi študentmi vo veku 17 až 19 rokov.

Graf. č. 2 Podiel študentov študujúcich na VŠ mimo domovskú krajinu

Zdroj: OECD.Stat

Záver

Slovenské VŠ zaostávajú v podmienkach, ktoré renomované univerzity a VŠ v Európskej únii poskytujú študentom. Študentský domov nemá byť iba miesto na prespanie, ale pokračovaním vyučovacieho a vedecko-výskumného procesu, vrátane možností tvoriť, skúmať, rozvíjať osobnostný a odborný potenciál študentov.

Využitie prostriedkov, ktoré boli predmetom kontroly, smerovalo prevažne k zlepšeniu komfortu ubytovania študentov, ale tieto neznamenajú podstatné zmeny v podmienkach života študentov. Je potrebné, aby vláda hľadala koncepčné riešenia potrieb VŠ ako ich komplexu, kde všetky priestory plnia nezastupiteľnú úlohu v procese prípravy vysokokvalifikovaných, odborne zdatných a na požiadavky praxe pripravených absolventov VŠ. Inšpiráciou môžu byť viaceré univerzity v ČR, kam smeruje značný počet absolventov stredných škôl zo Slovenska. Popri kvalite výučby, potvrdzovanej rôznymi rebríčkami umiestnenia českých univerzít a VŠ, hrá v rozhodovaní študentov aj úroveň ďalších podmienok pre život vysokoškolača.

Riziko dlhodobého odchodu mladých ľudí do zahraničia za vzdelaním, ale najmä riziko, že sa po štúdiu nevrátia sa bude vyvíjať v prvom rade od kvality štúdia, ktoré slovenské školy budú poskytovať, ale významnú úlohu bude zohrávať aj kvalita priestorov, v ktorých sa štúdium odohráva vrátane študentských domovov.

Reakcia kontrolovaného subjektu

Počas výkonu kontroly prebiehala aktívna komunikácia kontrolórov s kontrolovanými subjektami. Bolo vypracovaných šesť protokolov o výsledku kontroly. Ani v jednom prípade neboli vznesené námietky proti pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení. VŠ prijali na odstránenie zistených nedostatkov spolu 22 opatrení a následne sa zaviazali zaslať správu o ich splnení, resp. plnení.

Kontakt

Najvyšší kontrolný úrad SR

Priemyselná 2
824 73 Bratislava 26
☎ +421 250 114 911
✉ info@nku.gov.sk

Ekonomická univerzita v Bratislave

Dolnozemska cesta 2410/1
852 35 Bratislava - mestská časť Petržalka
IČO: 00399957

Prešovská univerzita v Prešove

Ul. 17. novembra 3724/15,
080 01 Prešov
IČO: 17070775

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Tr. A. Hlinku 609/2
949 76 Nitra
IČO: 00397482

Slovenská technická univerzita v Bratislave

Vazovova 2757/5
812 43 Bratislava - mestská časť Staré Mesto
IČO: 00397687

Technická univerzita v Košiciach

Letná 1/9

042 00 Košice– mestská časť Sever

IČO 00397610

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Národná 739/12

974 01 Banská Bystrica

IČO: 30232295

Zoznam použitých skratiek

EU Bratislava	Ekonomická univerzita v Bratislave
ministerstvo školstva	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
ministerstvo zdravotníctva	Ministerstvo zdravotníctva SR
PU	Prešovská univerzita
SPU Nitra	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
SR	Slovenská republika
STU Bratislava	Slovenská technická univerzita v Bratislave
TU Košice	Technická univerzita v Košiciach
UMB Banská Bystrica	Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
VŠ	vysoká škola
vyhláška o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a minimálnych požiadaviek na ubytovacie zariadenia	Vyhláška č. 259/2008 Z. z. o podrobnostiach a o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia
zákon o finančnej kontrole	Zákon č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o VŠ	Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o účtovníctve	Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov

Prílohy

Tabuľka: Zdroje financovania investícií a opráv za roky 2018 až 2022

		Investície (v eur)			Opravy (v eur)		
		požadované	poskytnuté	čerpané	požadované	poskytnuté	čerpané
TU Košice	z kapitoly MŠ	1 544 000	6 157 000	6 156 897			65 162
	fondy EÚ						
	vlastné prostriedky			46 934	2 238 777	2 238 777	2 238 777
	úverové zdroje						
PU	z kapitoly MŠ	13 823 828	3 098 661	2 985 691	140 000		170 923
	fondy EÚ	2 469 757	2 213 016	2 179 774			
	vlastné prostriedky	182 600		214 038			329 983
	úverové zdroje		900 000	900 000			
STU Bratislava	z kapitoly MŠ	76 029 191	8 505 887	9 832 650	1 446 000	1 476 552	2 167 690
	fondy EÚ						
	vlastné prostriedky	492 161	492 161	3 944 367	653 850	653 850	1 622 354
	úverové zdroje						
EU Bratislava	z kapitoly MŠ	2 370 441	2 277 654	2 907 857	10 000	143 299	143 299
	fondy EÚ						
	vlastné prostriedky			124 811		296 783	296 260
	úverové zdroje						
SPU Nitra	z kapitoly MŠ	180 000	3 209 861	3 228 338			119 260
	fondy EÚ	671 102	669 857	669 857			
	vlastné prostriedky			562 689			241 145
	úverové zdroje*						
UMB Banská Bystrica	z kapitoly MŠ	4 864 217	2 317 596	2 799 028	1 207 535	1 207 535	1 207 535
	fondy EÚ	1 153 299	980 304	642 441			
	vlastné prostriedky			255 205			2 102 488
	úverové zdroje						

- SPU Nitra – v roku 2021 škola podpísala úverovú zmluvu v sume 2,94 mil. eur na úhradu záväzku stavebnej spoločnosti, ktorá realizovala výstavbu ŠD v roku 2011 (prebiehal súdny spor, ktorý bol ukončený v roku 2021)